

Artikel av Maria Flinck med anledning av KSLA:s övertagande av Brøndegaardssamlingen.

Publicerad på Trädgårdshistoriskt forums webbsida 2003 (avskrift)

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens bibliotek har nyligen utökat sina samlingar med en stor etnobotanisk bok- och klippsamling förvärvad från Vagn J. Brøndegaard.

Etnobotaniker sysslar med studiet av de vilda och odlade växternas användning till mat, medicin, magi och högtidsdekorationer. Det enda etnobotanikerna ännu inte undersökt närmare är de odlade växternas användning som trädgårdsprydnader, ett egendomligt fenomen där människor ägnar tid och pengar åt att skaffa många slags onyttiga växter som arrangeras efter form och färg i olika kombinationer. Överhuvudtaget har få etnologer ägnat sig åt trädgårdar och växterna där. Trots det finns det i den etnologiska litteraturen, i excerptsamlingarna och i folkminnessamlingarnas uppteckningar åtskilliga uppgifter som är användbara för en trädgårdshistoriker. Brøndegaards samlings internationella inriktning kan bli till stor hjälp när man vill jämföra användningen av en viss växt i Sverige med användningen av samma växt i andra länder. Sådana uppgifter är mycket tidskrävande att söka efter systematiskt, men med hjälp av samlingens ämneskatalog med hänvisningar ökar chanserna att hitta dem.

Vagn J. Brøndegaard är en ca 85-årig enstörig dansk etnolog och författare, som sedan 1960-talet samlat böcker, tidskrifter och artiklar om europeisk och nordamerikansk etnobotanik. Hans mest kända böcker är *Folk og flora: dansk etnobotanik* i 4 delar utgivna 1978–1980, nyutgåva 1987, *Folk og fauna: dansk etnozologi* i 3 delar utgivna 1985–1986 och *Folk og fæ: dansk husdyretnologi* i 2 delar utgivna 1992. För dessa omfattande projekt gjorde han noggrann källforskning i de danska arkiven. Han var också en av författarna i en planerad serie *Beiträge zur Ethnomedizin* som dock lades ned efter att de första två delarna publicerats. Dessutom har han skrivit många artiklar om alla möjliga ämnen. Brøndegaard hade försökt sälja sin boksamling i flera år men krävde att samlingen skulle hållas ihop, vilket de andra intresserade biblioteken inte kunde acceptera. KSLA:s bibliotek kunde dock godta kravet och köpte den omfattande samlingen 2003 och sedan dess har man arbetat med att ordna upp och komplettera den. Man planerar också att göra den tillgänglig genom publicering i bokform och i databaser.

Samlingen innehåller följande delar:

Boksamling – ca 75 hyllmeter böcker och småskrifter på flera språk, nu ordnad enligt SAB. Det mesta är etnobotanisk litteratur men även arkeobotaniska och paleobotaniska verk finns, samt referenslitteratur. De flesta är från perioden 1920 till 1970, medan det är glesare med äldre och yngre verk. För att komplettera samlingen överförs nu litteratur inom området från bibliotekets egna samlingar och man har köpt både gamla och nya böcker. I många böcker ligger växtförteckningar som Brøndegaard extraherat ur innehållet och dessa planerar man att lägga ut på nätet. Boksamlingen håller på att katalogiseras i LIBRIS.

Klippsamling i nummerordning, 5 475 stycken.

Klippsamling i ämnesordning, 37 volymer. Båda innehåller artiklar ur tidningar och tidskrifter samt småskrifter och särtryck om olika ämnen.

Tidskrifter inom etnobotanik och närliggande områden.

Fotostatkopior av böcker och artiklar i pärmar och häften, ca 10 hyllmeter. De kopierade böckerna försöker man ersätta vartefter genom byte med bibliotekets egna exemplar eller genom inköp. Även här finns växtförteckningar, vilka alltid sparas och flyttas till de nya böckerna.

Ämneskatalog med excerpter på katalogkort i 20 lådor ordnade efter ämnesord. Problemet är att det finns 2 500 ämnesord, både växtnamn, sjukdomar, magiska medel, etc., vilket gör den omöjlig att överskåda och svår att hitta i. Excerpterna hänvisar till litteraturen, kopiorna och klippen i samlingen. I första omgången ska excerpterna på växtnamnen läggas ut på nätet på danska, svenska och engelska. Senare ska alla korten scannas och läggas ut som bild.

Brøndegaards egna artiklar i 7 volymer, som även innehåller manus till opublicerade artiklar.

KSLA planerar att publicera materialet på olika sätt för att göra samlingen känd och användbar för forskare. Nästa år kommer en antologi med ett antal av Brøndegaards egna artiklar, tillsammans med en inledande biografisk artikel av Ingvar Svanberg och en bibliografi sammanställd av Sigrid Ljunggren. Artiklarna och bibliografien läggs även ut på hemsidan. Ett första skandinaviskt symposium kommer också att hållas nästa år på temat "Vad är etnobotanik – ett forskningsområde eller en egen disciplin?" Deltagare blir bl a Nils Uddenberg, Ingvar Svanberg, Håkan Tunón och doktorand Matthias Persson, som inom vetenskapshistoria studerar den historiska bakgrunden till etnobotaniken i Europa. Symposiet kommer att publiceras i KSLA:s småskriftserie. Andra förslag på teman till symposier är växtnamn, medicinalväxter och folkmedicin, folktro kring växter samt det äldre tryckta källmaterialet om växter, t ex örtaböcker och illustrerade floror.

Maria Flinck